

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра фізичної географії та раціонального природокористування**

СИЛАБУС ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ГЛОБАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ»

Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (за наявності)	014.07 Середня освіта (Географія)
Освітня програма	Географія
Статус дисципліни	вибіркова компонента
Мова навчання	українська

Назва курсу	Глобальні екологічні проблеми
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Географічний факультет, кафедра фізичної географії та раціонального природокористування.
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта 014.07 Середня освіта (Географія)
Викладачі курсу	Фекета Ірина Юріївна, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри фізичної та раціонального природокористування
Профайл викладачів	https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/geograph-fiz_geo/staff
E-mail	iryna.feketa@uzhnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://e-learn.uzhnu.edu.ua/course/view.php?id=6088
Мова викладання	Українська
Тривалість курсу	3 кредитів ЄКТС / загальна кількість годин 90
Обсяг курсу	Аудиторних годин - 36, лекцій - 20, практичних - 16, СРС - 54
Формат курсу	Очний
Анотація до курсу	Навчальна курс «Глобальні екологічні проблеми» є вибірковою компонентою дисципліною для студентів 014.07 Середня освіта (Географія). Завданнями курсу є формування екологічного мислення на засадах системного аналізу та міждисциплінарних підходах; поглиблення теоретичних основ екології та інвайронментології й методів практичної реалізації їх основних положень; розширення уявлень про динаміку географічної (ландшафтної) оболонки та біосфери, як глобальної геоекосистеми Землі на засадах системного аналізу та нелінійності взаємодіючих процесів; оцінка екологічних проблем, що пов'язані із мілітаризацією, демографічною, продовольчою, ресурсною проблемами сучасного світу, її наявними і прогнозованими наслідками;
Ключові слова	Екологія, навколишнє середовище, екологічні проблеми, глобалістика
Мета та цілі курсу	Метою вивчення навчальної дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» засвоєння матеріалу щодо глобальних екологічних проблемам сьогодення: демографічною кризою, змінами клімату, збідненням біорізноманіття, забрудненням Світового океану, атмосфери та ґрунту, опустелюванням суші, деградацією орних земель, кризою запасів питної води на планеті, пандемічними хворобами, загрозою війн тощо; участь країн світу та України в запобіганні цих проблем та у глобальному екологічному русі. Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі географічної освіти та науки, які передбачають дослідницько-інноваційну професійну та педагогічну діяльність, проведення досліджень складових навколишнього середовища, антропогенний вплив на нього та раціональність використання природних ресурсів в контексті збалансованого розвитку із застосуванням новітніх методів, техніки та технологій за умов невизначеності та недостатності

	інформації. Загальних компетентностей: - Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлюючого, сповідуючого та примножуючого загально цивілізаційні цінності демократичного суспільства (морально-етичні, культурні, гуманістичні, доброчесності тощо). (ЗК 1). - Здатність самовдосконалюватися, постійно підвищувати кваліфікацію із розумінням предметної області обраної професії, її основних концепцій, понятійно-термінологічного апарату та місця у загальній системі знань про природу і суспільство. (ЗК 2). - Здатність спілкуватися державною мовою, уміти комунікувати з іншими, логічно викладати свою думку як усно, так і письмово. (ЗК 3). - Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні сучасні технології у науковій, освітній, просвітницькій та громадській роботі, абстрактно мислити та системно аналізувати і узагальнювати інформацію в галузі предметної діяльності. (ЗК 4). - Вміння виявляти та вирішувати в професійній діяльності проблемні задачі, приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення. (ЗК 5). - Здатність набувати лідерських навичок, соціально-відповідально розвивати управлінські здібності, планувати свою роботу у всіх сферах життєдіяльності. (ЗК 6). - Здатність працювати в команді, виконувати дослідження в групі під керівництвом лідера. (ЗК 7). - Уміння об'єктивно оцінювати і доносити знання як до фахової аудиторії, так і до широкого загалу із використанням наукової термінології та сучасних методів і технологій презентації інформаційних матеріалів. (ЗК 8). Фахових компетентностей: . Здатність до постійного професійного самовдосконалення, вивчення і креативного застосування досягнень національної та світової географічної науки в науковій і педагогічній діяльності. (ФК 2). - Здатність до професійної науково-дослідницької та практичної діяльності, в т. ч. щодо виконання польових та камеральних природознавчих і суспільних географічних досліджень, аналізу та інтерпретації отриманих результатів, оформлення наукового звіту, презентації результатів дослідження, впровадження їх у практику. (ФК 3). - Здатність розвивати викладацькі компетентності, вміння застосувати на практиці набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методів і прийомів навчання географії у вищих навчальних закладах відповідно до вимог державних освітніх стандартів. (ФК 4). - Здатність застосування новітніх інформаційних технологій та методів швидкого пошуку необхідної професійної інформації, вміння її аналізу та опрацювання з метою напрацювання ідей щодо подальшого розвитку географічної освіти та науки. (ФК 6). - Набуття високих морально-етичних цінностей і здатність особи здійснювати професійну діяльність орієнтовану на формування в Україні європейських якостей життя. (ФК 9).
Пререквізити курсу	Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» є опанування навчальних дисциплін (НД) освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти». А також дисциплін: ОК 2.1 Інформаційні технології в географічній освіті та науці ОК 2.2 Природнича географія України і світу

	ОК 2.3 Управління природокористуванням ОК 2.4 Суспільна географія України і світу																																					
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати: - причини виникнення демографічної кризи на планеті; - основні причини глобальних змін клімату та їх динаміку; - основні фактори забруднення навколишнього природного середовища; - темпи, наслідки та прогнози шостого вимирання біоти; - основні екологічні заходи із збереження біорізноманіття; - причини та наслідки енергетичної кризи цивілізації; - джерела альтернативної енергетики; - концепцію сталого розвитку та її екологічні засади Вміти: - аналізувати глобальні, регіональні та локальні екологічні проблеми; - виокремлювати «критичні точки» у змінах стану довкілля; - розставляти пріоритети при аналізі екологічного стану, ранжувати екологічні проблеми за ступенем їх небезпеки та впливу на людину; - визначати екологічну ємність та екологічний слід; - визначати водний слід; - прогнозувати напрями кліматичних змін; - розраховувати забруднення водних, атмосферних та ґрунтових ресурсів; - розраховувати втрати біоресурсів; - розробляти природоохоронні заходи для збереження біорізноманіття; - оцінювати наслідки знеліснення, опустелювання та інших деградаційних явищ; - оцінювати наслідки антропогенного забруднення біосфери; - оцінювати наслідки збіднення біорізноманіття.																																					
Навчальні техніки та методи, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Лекції, практичні (семінарські) заняття.. доповіді за темою занять, реферати, презентації, модульні контрольні роботи залік																																					
Необхідне обладнання	- дидактичні матеріали (електронний варіант лекцій, комплексні контрольні роботи; презентації; підручники та навчальні посібники; нормативні документи тощо). - мультимедійні засоби (електронні підручники, стенди, моделі, ресурси Інтернету) для пред'явлення дидактичного матеріалу; - пакет завдань для модульного та підсумкового контролю. - система дистанційного навчання «Moodle» - Фонди наукової бібліотеки ДВНЗ «УжНУ» - Електронний репозитарій ДВНЗ «УжНУ»																																					
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Вид діяльності здобувача вищої освіти</th><th colspan="2">Модуль 1</th><th colspan="2">Модуль 2</th></tr> <tr> <th>Кількість</th><th>Максимальна кількість</th><th>Кількість</th><th>Максимальна кількість балів</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Практичні (семінарські)</td><td>4</td><td>40</td><td>4</td><td>40</td></tr> <tr> <td>Презентація</td><td></td><td></td><td>1</td><td>15</td></tr> <tr> <td>Реферат</td><td>1</td><td>15</td><td></td><td></td></tr> <tr> <td>Модульна контрольна</td><td>1</td><td>45</td><td>1</td><td>45</td></tr> <tr> <td>Разом</td><td>6</td><td>100</td><td>6</td><td>100</td></tr> </tbody> </table> Критерії оцінювання модульної контрольної роботи Модульний контроль є необхідним елементом модульно-рейтингової технології навчального процесу. Модульна контрольна робота з навчальної				Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Кількість	Максимальна кількість	Кількість	Максимальна кількість балів	Практичні (семінарські)	4	40	4	40	Презентація			1	15	Реферат	1	15			Модульна контрольна	1	45	1	45	Разом	6	100	6	100
Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2																																			
	Кількість	Максимальна кількість	Кількість	Максимальна кількість балів																																		
Практичні (семінарські)	4	40	4	40																																		
Презентація			1	15																																		
Реферат	1	15																																				
Модульна контрольна	1	45	1	45																																		
Разом	6	100	6	100																																		

дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» проводиться двічі на семестр, а саме на 8 та 15 тижнях навчання згідно розкладу модульних контролів визначених навчальною частиною в межах годин, які відведені на практичні заняття. До початку модульної контрольної роботи студенти мають мати поточні підсумкові бали за практичні роботи та самостійну роботу. Максимальна кількість балів одержаних під час контрольної роботи становить 45.

Виконання модульної контрольної роботи передбачає надання відповідей на три теоретичних запитання, які максимально оцінюються по 15 балів за кожне (разом 45 балів).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Семестровий контроль з дисципліни «Глобальні екологічні проблеми» проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обов'язі навчального матеріалу, визначеного робочою програмою дисципліни. Форма проведення семестрового контролю усна за змістом і структурою екзаменаційних білетів, які розглядаються та затверджуються на засіданні кафедри.

Протягом семестру студенти можуть набрати від 0 до 100 балів, що переводяться в національну шкалу оцінювання і відповідно у шкалу ECTS. Якщо студент набрав 60 і більше балів, то екзамен може бути виставлений за результатами модульних контролів на момент оголошення їх результатів.

Якщо студент за результатами підсумкового модульного контролю набрав 60 і більше балів, а на екзамені отримав менше 60 балів, то викладач має право з метою з'ясування повноти оволодіння програмою дисципліни, сформованості умінь та навичок, поставити додаткові питання в межах програми навчальної дисципліни. Підсумкова оцінка з дисципліни визначається викладачем з врахуванням балів, отриманих за відповіді на додаткові питання.

Критерії оцінювання доводяться до відома студентів на першому занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи),	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням

Підсумковий контроль, форма

Залік в усній формі.

Зміст курсу

Змістовний модуль 1. Екологічна глобалістика.

Тема 1. Вступ. Сутність екологічної проблеми: глобальний та регіональний виміри.

	Тема 2. Теоретичні основи екології як фундамент екологічної глобалістики Тема 3. Структура природного середовища: біосфера – глобальна геоекосистема Землі Тема 4. Глобальна ресурсна проблема та шляхи її розв’язання Тема 5. Екологічні проблеми Світового океану та регіональних морів. Глобальні геоекологічні функції Світового океану. Тема 6. Демографічна проблема. Світова демографічна ситуація та демографічна політика. Тема 7. Продовольча проблема. Причини продовольчої проблеми. Її зв'язок з іншими проблемами людства. Тема 8. Інтерсоціальні проблеми людства. Загроза світової війни. Війна як продовження політики іншими засобами. Тема 9. Організації охорони довкілля та міжнародні природоохоронні структури Тема 10. Співробітництво в галузі охорони довкілля
Література для вивчення дисципліни	Базова 1. Книш М.М. Глобальні проблеми людства: навч. посібник / М.М. Книш, Л.І. Котик. — Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2015. — 330 с. 2. Фекета І.Ю. Екологія людини . Методичні матеріали для студентів географічного факультету спеціальності: 014.07 Середня освіта (Географія), 106 Географія/І. Фекета – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. – 48 с. 3. Фекета І.Ю. Основи екології. Методичні матеріали для проведення семінарських, практичних занять з дисципліни «Основи екології». перероблений та уточнений./І. Фекета –Ужгород: видавництво ФОП Бреза А.Е., 2020. – 55 с. Допоміжна 1. Кононенко О.Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О.Ю. Кононенко. -К.: ДП «Прінт сервіс», 2016. -109 с. 2. Бебик В. М. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика : навч. посібник / В. М. Бебик [та ін.]. — К.: Ун-т «Україна», 2006. — 208 с. 3. Білецький М. І. Соціальна географія : навч. посібник / М. І. Білецький, І. В. Ванда, Л. І. Котик. — Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 468 с.
Інформаційні ресурси	1. Екологічної програми Європейської комісії [Електронний ресурс]. Веб-сторінка – Режим доступу : http://www.europa.eu.int/comm/dgs/environment/index_en.htm. 2. Глобальний РІБД Global Resource Information Database [Electronic resource]. – Режим доступу: http://www.grida.no.
Питання для підсумкового контролю	1. Які, на ваш погляд, основні причини виникнення й загострення глобальних проблем? 2. Чому від рішення проблеми війни й миру, припинення гонки озброєнь залежить рішення всіх інших глобальних проблем людства? 3. Які можуть бути наслідки світового ядерного конфлікту для біосфери Землі, для всього людства? 4. Що ви знаєте про створення «без'ядерних зон»? 5. Як сучасні політичні події (у тому числі війни й конфлікти в «гарячих точках» планети) впливають на ситуацію в світі й на можливість розв’язання глобальних проблем? 6. Чи можна серед глобальних проблем виділити як найбільш значимі наступні невирішені проблеми: гонку озброєнь, наростання екологічної кризи й загострення контрасту між «багатими» і «бідними» країнами?

	Відповідь аргументуйте. 7. Які ще проблеми, крім загальноновизнаних, ви могли б віднести до розряду глобальних? 8. Як ви розумієте вираження: «Людство може вирішити глобальні проблеми, але йому може не вистачити часу...?» 9. Чи стосуються глобальні проблеми людства кожного жителя планети окремо? Чи можна змінити сучасну ситуацію? 10. Негативні зміни навколишнього середовища в різних країнах мають свою специфіку. У чому це виражається? 11. Поясніть вираз: «Екологічні проблеми не визнають державних кордонів». 12. Поясніть наступні поняття й терміни: «парниковий ефект», «глобальне потепління», «озонова дірка», «опустелювання», «транскордонне перенесення». 13. Відзначте на контурній карті райони загострення екологічної ситуації (зони екологічного нещастя) у світі й на території України. 14. Чому особливу небезпеку океанським водам несе забруднення їх нафтою й відходами її переробки? 15. Які наслідки для усієї планети має забруднення Світового океану? Поясніть на конкретних прикладах. 16. Перелічите основні фактори деградації й руйнування лісів на нашій планеті. 17. Які проблеми у зв'язку з освоєнням Амазонії виникають у Бразилії, Південній Америці, у всього людства? 18. Які проблеми природокористування виникли в країнах, що розвиваються, у зв'язку з розвитком промисловості, сільського господарства, урбанізацією, перенесенням «брудних» виробництв? 19. У чому перевага альтернативних джерел одержання енергії? 20. Які мають бути основні напрямки екологічної політики? 21. Чи мають високорозвинені країни світу пряме відношення до глобальної демографічної проблеми? 22. Що таке «демографічний вибух»? Коли виник, для яких країн (регіонів) характерний? 23. Які проблеми виникають у світі внаслідок прискореного росту міст? 24. Які показники, на ваш погляд, можуть характеризувати «якість життя» населення? 25. Чому висока частка міського населення в багатьох країнах «третього світу» не може служити показником високого рівня життя? 26. Поясніть поняття й терміни: «демографічний тиск», «демографічний вибух», «помилкова урбанізація», «субурбанізація», «старіння населення». 27. Наскільки правомірно, на ваш погляд, проведення «демографічної політики»? 28. Чому енергетична й ресурсна проблема має глобальний характер, хоча для багатьох країн світу вона не є гострою в цей час? 29. Назвіть країни світу, які мають у своєму розпорядженні найбільші запаси мінеральної сировини: вугілля, нафта, газ, залізна руда. 30. Які екологічні наслідки виникають при нераціональному використанні земельних (грунтових) ресурсів? 31. У чому складається унікальна роль лісів для нашої планети? Яку програму порятунку лісів могли б запропонувати ви? 32. Які багатства Світового океану освоюються зараз, а які будуть освоюватися у майбутньому? 33. Поясніть відмінності термінів: «земельні ресурси», «грунтові ресурси»,
--	---

	«сільськогосподарські угіддя». 34. Як мінявся паливно-енергетичний баланс світу? Назвіть основні етапи. 35. Чи можна перебороти водний голод на нашій планеті? 36. Сформулюйте основні причини загострення глобальної продовольчої кризи. 37. Чому багато хто із країн, що розвиваються, змушені імпортувати продовольство, хоча в їхній економіці сільське господарство посідає провідне місце? 38. Чи існує зв'язок продовольчої проблеми з іншими глобальними проблемами? 39. Чи можна стверджувати, що однією із причин важкого становища населення є нерівномірність у розподілі доходів? 40. Якими можливостями для збільшення виробництва продуктів харчування володіє сучасна наука? Наведіть приклади. 41. Що таке «зелена революція» і яка її роль у вирішенні продовольчої проблеми? 42. Чому необхідне об'єднання зусиль усіх країн світу в розв'язанні глобальної продовольчої проблеми? 43. Чи мають країни «третього світу» шанс виплатити зовнішній борг найближчим часом? 44. Які основні причини військових конфліктів на Африканському континенті в цей час? Наведіть конкретні приклади. 45. Які проблеми виникають в світі у зв'язку зі збереженням релігійної ворожнечі? 46. Які міста (агломерації) країн, що розвиваються, відносяться до числа найбільших у світі? 47. Перерахуйте та схарактеризуйте основні етапи впливу людини на природне середовище
--	--